

امام محمدباقر(ع)؛ بنیانگذار نهضت علمی شیعه

امام محمدباقر(ع) پنجمین امام شیعیان و پرچمدار انقلاب فرهنگی شیعه است.

امام محمدباقر(ع) پنجمین امام شیعیان و پرچمدار انقلاب فرهنگی شیعه است. امام همامی که با تحکیم مبانی معارف و اصول ناب اسلامی، جنبش بزرگ علمی را ایجاد کرد و خاندان اهل بیت(ع) را به عنوان مرجع در این زمینه به همگان شناساند و اینگونه معیارهای ارزشمند دینی را در جامعه آن روز نهادینه ساخت. [امام محمدباقر(ع)؛ بنیانگذار نهضت علمی شیعه]

امام محمدباقر(ع) پنجمین آفتاب امامت و پیشوای شیعیانی است که با دانش والای خویش جهانیان را با جلوه دیگری از اسلام راستین آشنا ساخت و هدایتگر مردم روزگار خود به سعادت حقیقی شد. ایشان در ماه رجب 57 هجری در مدینه چشم جهان گشود و منزل امام سجاد(ع) چهارمین پیشوای شیعیان و فاطمه دختر امام حسن مجتبی(ع) را غرق در نور و شادی کرد. کنیه امام(ع) ابوجعفر و باقرالعلوم به معنای شکافنده علوم محسوب می شود و شاکر، صابر و هادی از لقب های پنجمین امام شیعیان به شمار می رود.

باقرالعلوم(ع) به مدت 19 سال رسالت سنگین امامت را پس از پدرش امام زین العابدین(ع) برعهده گرفت و در طول این دوران با انقراض امویان و بر سر کار آمدن عباسیان، ظهور سرداران و مدعیانی مانند ابوسلمه خلال و ابومسلم خراسانی و... ترجمه کتاب های فلسفی و مجادله های کلامی، جعل احادیث نبوی رو به رو شد بنابراین ایشان این شرایط را برای گسترش آموزه های اسلامی مساعد دید و با بنیان گذاری دانشگاه تشیع و علوم اسلامی توانست یکی از بزرگ ترین مرکز های تبادل افکار علما و دانشمندان را ایجاد کند و اینگونه مسیر مبارزه علیه حکومت وقت را نیز هموار سازد.

امام(ع) به دلیل مقام علمی والایی که داشت دشواری های علم و دانش را برای مردم جامعه آن روز آسان می ساخت و گشاینده پیچیدگی های معارف زمان خویش بود به این دلیل مردم آن روزگار لقب باقرالعلوم را به وی دادند. سرانجام پنجمین امام شیعیان در هفتم ذیحجه 114 هجری قمری در 57 سالگی در مدینه به دستور هشام بن عبدالملک مسموم شد و به شهادت رسید و در آرامگاه بقیع به خاک سپرده شد.

****پژوهشگر گروه اطلاع رسانی ایرنا به مناسبت سالروز ولادت امام محمدباقر(ع) با «حجت الاسلام سیدرضا اکرمی»؛ رییس شورای فرهنگی نهاد ریاست جمهوری و وزارت کشور، مشاور عالی وزیر کشور در امور روحانیت، عضو جامعه روحانیت مبارز به گفت و گو پرداخته است.**

حجت الاسلام اکرمی شرایط سیاسی و فرهنگی دوره امام محمدباقر(ع) را چنین توصیف کرد: با روی کار آمدن عمر بن عبدالعزیز هفتمین خلیفه اموی پس از سلیمان بن عبدالملک، مسلمانان با فضای باز سیاسی رو به رو شدند. در واقع عمر بن عبدالعزیز، بدگویی را در نماز جمعه ممنوع کرد و اجازه داد تا حدیث نبوی نقد و بررسی شود و فدک را به خاندان اهل بیت(ع) بازگرداند و در کنار آن، جامعه اسلام در آن روز با آزادی قلم و بیان رو به رو شد و این امر شرایط خوبی را برای گسترش فعالیت های دینی پنجمین امام شیعیان فراهم کرد. امام محمدباقر(ع) توانست با استفاده از این شرایط حوزه علمیه را تاسیس کند و بیش از 500 شاگرد را با آموزه های والای علمی، فکری و سیاسی پرورش دهد. وی با کج اندیشی ها، زدودن چالش های علمی، تحکیم مبانی معارف و اصول ناب اسلامی با تکیه بر آیه های قرآن کریم مبارزه و تمام ابواب فقهی و اعتقادی را از دیدگاه قرآن بررسی کرد و به پرورش دانشمندان و فرهیختگان عصر خود و جنبش بزرگ علمی همت گماشت. در نتیجه مشاهده می شود که برخلاف دوره امامت امامان پیش از ایشان، مسایل فکری و فرهنگی به صورت گسترده مورد کاوش قرار گرفت به طوری که پنجمین امام شیعیان به باقرالعلوم یعنی کاوشگر تمامی دانش ها شهرت یافت.

رییس شورای فرهنگی نهاد ریاست جمهوری درباره ویژگی های اخلاقی امام باقر(ع) بیان داشت: باقرالعلوم(ع) به دلیل دارا بودن ویژگی های والایی چون فصاحت، بلاغت و حسن خلق، بسیاری از شاگردان را از شهرهای مختلف چون کوفه، بصره، مکه و شامات به این حوزه علمیه جذب خویش کرد و برخی هنگامی که به محضر ایشان رسیدند، برای شرکت در مجلس امام(ع) علاقه مند شدند و بعضی با تغییر باورهای دینی خود به جمع محبان خاندان اهل بیت(ع) پیوستند. امام محمد باقر(ع) در روزهای پایانی عمر ارزنده خویش همواره نگران شرایط شاگردان خود بود بنابراین به امام صادق(ع)

سفارش کرد تا به شاگردانش توجه و از آنان حمایت کند. ایشان حتی با افرادی که نسبت به وی رفتار بدی داشتند، مهربان بود و یارانش را به کسب و کار تشویق می کرد. امام(ع) یاور درماندگان بود و پیوسته یارانش را به همدردی و دستگیری یکدیگر سفارش می کرد.

مشاور عالی وزیر کشور در امور روحانیت، شیوه مبارزه امام محمد باقر(ع) با حاکمان وقت را در گسترش علوم دینی دانست و افزود: در پایان سده نخست هجری و آغاز سده دوم هجری، به صورت کامل بنی امیه به ضعف و افول رسید و بنی عباس نیز درصدد مقابله با آنها برآمد. در این هنگامه باقرالعلوم(ع) از این تنش سیاسی میان بنی عباس و بنی امیه بهره برد، حوزه علمیه را تاسیس و نیز اهل بیت(ع) را مجذوب مردم کرد و توانست بسیاری از گره ها و مشکل های شیعه را برطرف سازد.

وی شخصیت امام محمد باقر(ع) را در سیر حرکت امامت بسیار تاثیرگذار عنوان کرد و اظهار داشت: امام(ع) در پایان سده نخست و آغاز سده دوم کوشید سه مطلب را در جامعه آن روز جا بیندازد. مطلب نخست آن بود که بالاخره اهل بیت(ع) را به مرجعیت علمی معرفی کند و مردم بدانند؛ علوم اسلامی و علوم دیگر در اختیار اهل بیت(ع) است و دیگران از این علوم بی بهره اند. نکته دوم اینکه پنجمین امام شیعیان توانست هم از حماسه عاشورای امام حسین(ع) پاسداری کند و نیز نگذارد این حماسه تاریخی از میان برود و اینگونه مردم را مجذوب ائمه معصومان(ع) سازد بنابراین خاندان اهل بیت(ع) را که پس از واقعه کربلا و ادامه آن به وسیله حاکمان وقت مورد انزوا قرار گرفته بودند با این فعالیت های دینی گسترده به صحنه آورد و بدین صورت اهل بیت(ع) در آن زمان محبوب مردم شدند. مطلب سوم آنکه امام باقر(ع) معیارهای ارزشمند دینی را در جامعه آن روز نهادینه ساخت و این امر سبب شد تا مردم به تدریج اهل حق و باطل را به خوبی بشناسند.

حجت الاسلام اکرمی، درباره مناظره های علمی امام محمد باقر(ع) با دانشمندان گفت: مسلمانان برای شناخت بهتر شیوه مناظره های علمی امام محمد باقر(ع) باید کتاب نفیس «احتجاج» نوشته ابومنصور شیخ احمد بن علی بن ابیطالب طبرسی را به خوبی بخوانند. ایشان و شاگردان برجسته امام(ع) به زیبایی به مناظره با دانشمندان می پرداختند و البته در زمان امام صادق(ع) این امر بسیار توسعه پیدا کرد و شاگردان امام(ع) به دلیل علم والای باقرالعلوم(ع) از این شیوه مناظره استقبال کردند که این امر نشان می داد، پنجمین امام شیعیان چگونه با آنان برخورد علمی یا منظره های علمی را با بهترین روش انجام می داد. از مهم ترین امتیازهای امام باقر(ع) این است که ایشان بنیانگذار انقلاب فرهنگی و نهضت علمی شیعه و بلکه اسلام شمرده می شود. هر چند معارف اسلامی و تشیع به دست فرزندش امام صادق(ع) انتشار و توسعه یافت و به اوج خود رسید اما پایه گذاری و تأسیس آن به وسیله امام باقر(ع) صورت پذیرفت. ایشان با اندیشه سازی به نشر علوم و توسعه آن پرداخت و همواره بر این باور بود که تنها فراگیری علوم کافی نیست و باید در راه نشر آن نیز تلاش کرد.

رئیس شورای فرهنگی نهاد ریاست جمهوری حاکمان هم عصر امام محمد باقر(ع) را از فرزندان عبدالملک مروان دانست و تصریح کرد: حاکمان عصر ایشان ولید بن یزید، سلیمان و عمر بن عبد العزیز، یزید بن عبد الملک و برادرش، هشام، ولید بن یزید و برادرش ابراهیم بودند و باید بیان کرد که تمامی این حاکمان از بنی امیه تا بنی عباس یک راهبرد سیاسی را به کار می بردند و همه آنها مخالف خاندان اهل بیت(ع) بودند و تنها در شیوه کاربرد آن راهبردها با یکدیگر تفاوت داشتند به گونه ای که خاندان بنی عباس همچون بنی امیه به تبعید، زندانی کردن و به شهادت رساندن ائمه معصومان اقدام کردند و البته امام باقر(ع) نیز به دست یکی از این فرزندان مروان مسموم شد و به مقام والای شهادت رسید.

مشاور عالی وزیر کشور در امور روحانیت شرایط مسلمانان در جامعه کنونی را چنین توضیح داد و گفت: اکنون باید همگان اسلام را با مراجعه به قرآن، عترت و سنت بشناسند و حقیقت آن را سنت به خوبی دریابند. در دنیای اسلام مسلمانان نیز دارای مشترکاتی چون قرآن، رسول اکرم(ص)، قبله هستند و باید بر محور این مشترکات به وحدت و اتحاد را ایجاد کنند و همچنین اگر اختلافی میان مسلمانان وجود دارد، با آن اختلاف به صورت علمی برخورد کنند و به تقابل و تنازع نپردازند تا اصل اسلام مصونیت پیدا کند و مردم اینگونه به اسلام علاقه مند شوند.

حجت الاسلام اکرمی، در پایان شناخت تاریخ زندگی ائمه معصومان(ع) را بر همه مسلمانان و شیعیان لازم دانست و بیان داشت: برای شناخت هر چه بیشتر تاریخ زندگی اهل بیت(ع) بهتر است همگان کتابی از سخنرانی های رهبر معظم انقلاب در ارتباط با 250 سال زندگی ائمه اطهار(ع) را مطالعه کنند. اگر این کتاب را علاقه مندان بخوانند در واقع اسلام را تنها به صورت تاریخ صرف نخواهند شناخت بلکه تاریخ را همراه با تحلیل و تجزیه می شناسند. مسلمانان باید تاریخ زندگی ائمه معصومان(ع) را بیشتر مورد توجه قرار دهند. توصیه آیت الله بروجردی بر روحانیان این بود که درباره مرجعیت علمی اهل بیت(ع) از جمله امام باقر(ع) بیشتر تبلیغ شود و جامعه اسلامی باید بدانند که ائمه معصومان(ع)

طرفدار علم بودند و مرجع علمی مردم به شمار می رفتند و اکنون پس از شهادت و وفات اهل بیت(ع) به سراغ کتاب های علمی و زندگی آنان بروند و آنگاه مسلمانان می توانند امام شناس و نیز تابع علم شوند و اینگونه به طرف خوشبختی حرکت خواهند کرد.